

Jaarrekening 2018

Inhoudsopgave

Verslag van het Bestuur	3
Balans per 31 december 2018	5
Staat van baten en lasten 2018	6
Grondslagen voor opstelling van de jaarrekening	7
Toelichting op de balans per 31-12-2018	9
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	14
Toelichting op de staat van baten en lasten 2018	15
Overige gegevens	22
Verklaring van de accountant	23
Bijlage Overzicht Kerkgebouwen, klokkenstoelen	27

Verslag van het bestuur

Doelstelling

In de statuten van de stichting Alde Fryske Tsjerken is de doelstelling in artikel 2 als volgt vastgelegd:

- 1 De stichting heeft ten doel het herstel en de instandhouding van uit historisch oogpunt belangwekkende kerkgebouwen met aan- en toebehoren in de provincie Fryslân en het wekken van publieke belangstelling voor dergelijke gebouwen, en voorts al hetgeen met één en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.
- 2 De stichting tracht haar doel te verwezenlijken door:
 - a. Het verwerven, bewaren, herstellen, restaureren en beheren van de in lid 1 bedoelde kerkgebouwen met aan- en toebehoren;
 - b. Het gebruiken of doen gebruiken van de bedoelde gebouwen met aan- en toebehoren op passende wijze;
 - c. Het geven van adviezen en verstrekken van inlichtingen betreffende beheer, herstel en instandhouding van de in lid 1 bedoelde gebouwen met aan- en toebehoren;
 - d. Het maken van propaganda en het doen verschijnen van geschriften en boekwerken betreffende gebouwen als in lid 1 bedoeld;
 - e. Andere wettige middelen.

Activiteiten

In het kader van de onderhoudsplanning zijn in 2018 voor € 846.827 aan werkzaamheden voor diverse kerken verricht, waaronder de werkzaamheden voor de kerk van Dedgum ad € 449.148.

Het aantal kerken in beheer bij de stichting is in 2018 uitgebreid met twee: Gaast en Ferwoude tot een totaal van 52 objecten.

Verder zijn 'op locatie' in 2018 tal van activiteiten uitgevoerd, waarvan vele in het kader van 'ûnder de toer' en binnen het programma van *Culturele Hoofdstad*; in het jaarverslag van de stichting is verder gerapporteerd over de activiteiten.

Exploitatiesaldo

Het exploitatiesaldo over het boekjaar 2018 is uitgekomen op een bedrag van € 1.352.576. In de resultaatverdeling binnen het eigen vermogen betekent dit dat: a) € 1.050.912 is toegevoegd aan de algemene reserve en b) € 301.664 is toegevoegd aan bestemmingsfondsen.

Baten

De totale baten ad € 2.883.703 zijn beïnvloed door incidentele baten; zo zijn er o.a. activa ter waarde van € 376.948 ontvangen ten behoeve van de instandhouding van de twee bovengenoemde kerken van Gaast en Ferwoude. Ook is een bedrag van € 679.528 ingeboekt uit nalatenschappen en legaten. Voor de dekking voor onderhoud en restauraties is als bate verwerkt een bedrag van € 846.827. De provincie Fryslân droeg een boekjaarsubsidie bij van € 268.300. Uit herwaardering van grond kon een waardevermeerdering worden ingeboekt van € 255.188. Uit giften van donateurs en overige inkomsten is een bedrag binnengekomen van € 465.685.

Lasten

De totale lasten ten bedrage van € 1.531.127 zijn als volgt inzichtelijk te maken:

- Besteed aan de doelstellingen € 1.022.588 waarbinnen de stichting een bedrag heeft verantwoord van € 846.827 als onderhouds- en restauratiekosten voor de kerken. Voor exploitatie van de kerken is een bedrag uitgegeven van € 220.016. In 2018 is verder een negatieve uitgave (dus een bate) gerealiseerd van € 44.255, met als hoofdbestanddeel naderhand ontvangen dekkingen voor verliezen op projecten in 2017 (in het boekjaar 2017 werd op deze post een verlies genomen van € 1.419.910).
- Werving van baten € 69.961 in 2018 (€ 80.829 in 2017). De inzet van personeel op werving was in 2018 formatief te laag t.o.v. begroting, waardoor er minder kosten zijn gemaakt in vergelijking met 2017. In 2019 zal de inspanning weer op niveau zijn, ook al vanwege het pre-jubileum-jaar.
- Beheer en administratie € 438.578; dit niveau komt nagenoeg overeen met de verwachtingen.

Overige belangrijke ontwikkelingen na 31-12-2018

Zoals bij iedere jaarovergang het geval is, vinden er gesprekken met 'kerken' plaats over overname. Zo ook nu. Nog niet bekend is wat de einduitkomsten zullen zijn, maar dat die in geval van overname impact op de organisatie, zowel organisatorisch als financieel zullen hebben, is evident.

Het medio 2018 geïnstalleerde onderhoudsbeheersysteem zal, nu het is ingericht, verder worden 'gevuld' teneinde het systeem in 2019 verder te operationaliseren en te optimaliseren. Dan gaat ook de afstemming met het financiële systeem verder vorm krijgen.

Balans per 31 december 2018

(bedragen x €)

	31-12-2018	31-12-2017
Activa		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	1.325.200	792.119
Financiële vaste activa	414.144	302.763
Totaal vaste activa	1.739.344	1.094.882
Vlottende activa		
Vorraden	1	1
Vorderingen en overlopende activa	111.978	44.459
Liquide middelen	6.939.122	6.381.719
Totaal vlottende activa	7.051.101	6.426.179
Totaal activa	8.790.445	7.521.060
Passiva		
Eigen vermogen		
Reservefonds	0	2.500.000
Algemene reserve	1.596.797	933.417
Bestemmingsfondsen	5.886.818	2.697.622
Totaal eigen vermogen	7.483.615	6.131.039
Langlopende schulden	0	13.551
Onderhanden projecten	867.879	1.136.318
Kortlopende schulden en overlopende passiva	438.952	240.154
Totaal passiva	8.790.445	7.521.060

Staat van baten en lasten 2018

(bedragen x €)

	2018	2017
Baten		
Baten uit eigen fondsenwerving	942.265	261.762
Baten voor onderhoud en restauraties		
<i>Subsidie Rijksdienst Cultureel Erfgoed</i>	121.553	359.536
<i>Subsidie Provincie Fryslân</i>	292.992	96.799
<i>Cultuurfondsen etc.</i>	258.755	94.830
<i>Eigen bijdrage</i>	173.528	166.546
	846.827	717.711
Subsidie provincie Fryslân - basisorganisatie	268.300	201.300
Inkomsten uit eigen bezit	165.871	194.157
Baten uit beleggingen	255.315	81.493
Overige baten	405.125	1.662.718
Totaal van de baten	2.883.703	3.119.141
Lasten		
Besteed aan doelstellingen	1.022.588	2.392.266
Werving baten	69.961	80.829
Beheer en administratie		
<i>Personeelskosten</i>	294.772	247.256
<i>Huisvestingskosten</i>	35.652	38.139
<i>Afschrijvingskosten</i>	14.260	8.133
<i>Bestuurskosten</i>	13.959	8.633
<i>Adviseurskosten</i>	45.102	47.818
<i>Overige kosten</i>	34.833	43.904
	438.578	393.883
Totaal van de lasten	1.531.127	2.866.978
Saldo van baten en lasten	1.352.576	252.162
Verwerking van het saldo van baten en lasten		
toevoeging + / onttrekking -		
<i>Algemene reserve</i>	1.050.912	213.223
<i>Bestemmingsreserves</i>	0	-76.473
<i>Bestemmingsfondsen</i>	301.664	115.412
Totaal verwerking van het saldo van baten en lasten	1.352.576	252.162

Grondslagen voor opstelling van de jaarrekening

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld volgens Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 (Organisaties zonder winststreven). De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Begrotingscijfers worden niet vermeld aangezien de stichting deze niet als taakstellend instrument gebruikt.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden met uitzondering van grond en van de kerken gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Afschrijving vindt plaats vanaf het moment van ingebruikneming.

De kerken worden gewaardeerd tegen een prijs van € 1,- per kerk.

Grond, veelal verkregen in het kader van een overname van een kerk, wordt conform de jaarverslaggevingsrichtlijnen gewaardeerd tegen de actuele waarde¹. Deze actuele waarde wordt benaderd via de actuele inkoopprijs voor grond door middel van toepassing van de regels voor *de waardering van verpachte gronden in box 3* zoals deze door de Belastingdienst worden gehanteerd. In deze waardering is rekening gehouden met de verpachte staat, zowel eindig als niet-eindig.

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen reële waarde. Waardeveranderingen worden in de staat van baten en lasten verwerkt.

Gelet op de doelstelling van de Stichting is het beleggingsbeleid behoudend. De aan de Stichting toevertrouwde middelen worden conform vigerend beleid risicomijdend belegd (80% van de vermogenspositie); dit kan in de vorm van obligaties, spaarsaldi of deposito's en grond. De resterende 20% kan risicodragend worden belegd met twee restricties: a) het bedrag mag niet hoger zijn dan € 1,1 miljoen en de beleggingen dienen bij voorkeur te bestaan uit zgn. indexfondsen. Extra aandacht dient er in het laatste geval te zijn voor de kwalificaties voor verantwoord beleggen ten aanzien van milieu, maatschappij en goed bestuur.

Onderhanden projecten

De onderhanden projecten worden in de boekhouding verwerkt vanaf het moment dat het zicht op uitvoering ervan ontstaat (het uitvoeringsvoornemen c.q. de uitvoeringsverplichting). Basis is de zo nauwkeurig mogelijk opgestelde projectbegroting, die in de balans wordt opgenomen:

- *Debet* als projectfinanciering, veelal direct opgesplitst in de financieringstoezeggingen van participerende partijen (b.v. overheden, fondsen, de eigen bijdrage van de Stichting etc.). De eigen bijdrage van de Stichting wordt in het eerste boekjaar van het onderhanden project volledig in de exploitatie verwerkt, en wordt daarmee als last voor het eerste boekjaar / projectjaar beschouwd; deze last wordt ten laste van het eigen vermogen gebracht via de resultaatverwerking.
- *Credit* als projectbegroting, zijnde de maximale hoogte van de nog uit te voeren werkzaamheden. Op basis van de in het boekjaar aan het project bestede kosten wordt een overeenkomstig bedrag als bate in de exploitatie verantwoord.

¹ De actuele waarde is een andere dan de verkrijgingswaarde van de grond in het verleden omdat de verkrijging onderdeel was van de meegeefsom van de kerk voor onderhoud e.d.

Waardering op de balans vindt plaats op basis van nog uit voeren werkzaamheden onder aftrek van de nog te ontvangen subsidies en andere bijdragen op basis van de toezeggingen.

Afhankelijk van de aard van het saldo van *Onderhanden projecten* wordt deze post opgenomen aan de actiefzijde of de passiefzijde van de balans.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Eigen vermogen – algemene reserve

De algemene reserve dient ter dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de Stichting ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan blijven voldoen. Het doel is een reservering aan te houden van minimaal 1,5 keer de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. De kosten van de werkorganisatie werden voor 2018 geraamd op € 700.000.

Eigen vermogen - bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen betreffen met name door derden verstrekte middelen waarvan door de verstrekker de bestemming is aangegeven. Dit betreft onder meer bedragen die zijn ingebracht bij overname van een object, de zogenaamde 'meegeefsommen', alsook specifieke donaties voor onderhoud, restauraties e.d.

Baten en lasten

Baten en lasten worden verantwoord in het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Voor giften en nalatenschappen betekent dit dat ze in aanmerking worden genomen in het jaar waarin ze worden ontvangen, of als de aard en omvang voldoende duidelijk is.

Baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen of met deze voorwaarde zijn verkregen, worden afzonderlijk vermeld in de toelichting op de staat van baten en lasten, onder vermelding van de aard van de bestemming.

Verplichtingen, verliezen op projecten en andere mogelijke lasten die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Toelichting op de balans per 31-12-2018

Materiële vaste activa

(bedragen x €)

	Kerken	overige gebouwen	Grond	overige bedrijfs- middelen	Totaal
<i>Stand per 31-12-2017</i>					
Aanschafwaarde	50	85.516	687.720	69.490	842.776
cumulatieve afschrijvingen	0	-8.544	0	-42.112	-50.657
boekwaarde 31-12-2017	50	76.972	687.720	27.378	792.119
<i>Mutaties aanschafwaarde</i>					
Investerings / verkrijgingen	2	0	269.846	22.306	292.154
Herwaardering via staat van baten en lasten	0	0	255.188	0	255.188
Desinvesteringen / buiten gebruik	0	0	0	-11.454	-11.454
	2	0	525.034	10.852	535.888
<i>Mutaties afschrijvingen</i>					
Afschrijvingen	0	2.848	0	11.413	14.260
Desinvesteringen / buiten gebruik	0	0	0	-11.454	-11.454
	0	2.848	0	-41	2.806
<i>Stand per 31-12-2018</i>					
Aanschafwaarde	52	85.516	1.212.754	80.342	1.378.664
cumulatieve afschrijvingen	0	-11.392	0	-42.071	-53.463
boekwaarde 31-12-2018	52	74.124	1.212.754	38.271	1.325.200
afschrijvingspercentages	0	3,33	0	10/20/25	

In 2018 zijn 2 kerken verworven: Gaast en Ferwoude. Een complete lijst van alle objecten in eigendom is als bijlage op pagina 25 opgenomen. In dat overzicht is ook duidelijk aangegeven wat de *staat van onderhoud* is; dit noopt tot een enkele toelichting:

- Object 01 Augsbuurt: er is een restauratie in voorbereiding, mede in verband met (verdere) verzakkingen in 2018, ontstaan door het droge seizoen.
- Object 46 Dedgum: er is een restauratie in gang gezet in 2018; oplevering wordt voorzien in mei 2019.
- Object 52 Ferwoude: bij de overname van de kerk is ook een onderhoudsplan inclusief financieringsmiddelen mee overgenomen. Uitvoering is ter hand genomen.

Onder *mutaties aanschafwaarde* bij 'grond' zijn twee onderdelen opgenomen:

- Bij *investerings / verkrijgingen* zijn opgenomen de percelen cultuurgrond (in totaal 7,16 ha) die in 2018 zijn verworven in de combinatie met de overname van de kerken van Gaast en Ferwoude. De waarde ervan is ingebracht als instandhoudingsfonds en als zodanig ook verwerkt.
- Grond verworven vóór 2018 is conform de toepassing van de waarderingsgrondslagen in waarde gestegen met € 255.188.

In 'overige gebouwen' is sinds 2015 opgenomen het nevengebouw 'De Voorhof' te Huizum, nabij gelegen bij de kerk.

Financiële vaste activa

(bedragen x €)

	Boek- waarde 31-12-2017	Toevoegingen	Onttrekkingen	Waarde- mutaties	Boek- waarde 31-12-2018
Participaties Zeewind	78.809	0	0	-8.848	69.962
Aandelen via indexfondsen	223.954	148.619	0	-28.390	344.182
Totaal	302.763	148.619	0	-37.238	414.144

In het kader van het beleggingsbeleid (zie ook de paragraaf *Grondslagen voor opstelling van de jaarrekening*) om via risicodragende beleggingen te komen tot een hoger rendement op de eigen middelen, zijn in 2018 voor een bedrag van € 148.619 aankopen gedaan. Het koersverlies van € 37.238 is via de exploitatierekening verwerkt.

Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x €)

	31-12-2018	31-12-2017
BTW verrekeningen	75.568	4.937
Depotbedrag PostNL	650	650
Vooruitbetaalde bedragen - algemeen	2.665	20.756
Vooruitbetaalde bedragen - SIM	0	1.094
Overige vorderingen	33.095	17.023
	111.978	44.459

Liquide middelen

(bedragen x €)

	31-12-2018	31-12-2017
Spaarrekeningen	6.595.611	6.109.391
Rekeningen Courant	341.130	269.737
Kas	2.381	2.591
	6.939.122	6.381.719

Eigen Vermogen

(bedragen x €)

	<i>Stand per 31-12-2017</i>	<i>resultaat</i>	<i>herschik- king 2018</i>	<i>Stand per 31-12-2018</i>
<i>Algemene reserve</i>	933.417	1.050.912	-387.532	1.596.797
<i>Reservefonds</i>	2.500.000	0	-2.500.000	0
<i>Bestemmingsfondsen</i>	2.697.622	301.664	2.887.532	5.886.818
Totaal eigen vermogen	6.131.040	1.352.576	0	7.483.615

De normering voor de *algemene reserve* is door het bestuur van de SAFT vastgesteld op minimaal 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie; voor 2018 bedroegen die ca. € 691.000. In het bovenstaande overzicht is de factor 2,3.

Het *reservefonds* is opgeheven ten gunste van de uitvoering van het beleid ten aanzien van de noodzakelijke opbouw en verdere uitbouw van de instandhoudingsfondsen voor de kerken. Deze *herschikking 2018* is in een aparte kolom zichtbaar gemaakt.

Binnen het eigen vermogen zijn de bewegingen binnen de groep bestemmingsfondsen als volgt:

Bestemmingsfondsen

(bedragen x €)

	<i>Stand per 31-12-2017</i>	<i>toe- voegingen</i>	<i>ont- trekkingen</i>	<i>herschik- king 2018</i>	<i>Stand per 31-12-2018</i>
<i>Instandhoudingsfondsen</i>	2.171.788	723.442	586.480	2.887.532	5.196.282
<i>Fonds diverse doeleinden</i>	525.834	327.701	162.998	0	690.537
Totaal bestemmingsfondsen	2.697.622	1.051.143	749.478	2.887.532	5.886.819

In de groep *Instandhoudingsfondsen* is een belangrijke 'toevoeging' de meegeefsom van € 376.948 bij de overname van de kerken van Gaast en Ferwoude. In deze meegeefsom is verwerkt de overdracht van 7.16 ha verpachte grond ter waarde van € 269.846. Bij de onttrekkingen zijn bedragen ingezet voor veel van onze kerken, bijvoorbeeld nieuwe projecten voor Gaast en Ferwoude voor een totaalbedrag van € 91.850. Ten aanzien van het combinatiefonds Koarnjum/Jelsum is een neutrale splitsing per kerk aangebracht, waarbij de onttrekking uit het combinatiefonds overeenkomt met de toevoeging aan de enkelvoudige kerken; het gaat dan om een bedrag van € 219.611.

De hiervoor genoemde *herschikking 2018* is vastgesteld aan de hand van de huidige ruimte binnen de algemene reserve. Daartoe is als voorlopige richtlijn aangehouden de dekking van de jaarlast voor onderhoud van een kerk. Het 'aantal jaarlasten' kon zo worden bepaald op minimaal 20. Met het bedrag van € 5.196.282 is nu een eerste stap gezet in de bestemde vermogensopbouw die rechtstreeks aan de individuele kerken is gekoppeld. Hierbij kan nog worden opgemerkt, dat nu een fonds per kerk voor alle kerken beschikbaar is gekomen; daarbij is een historisch gegeven dat er voor 60% van onze kerken geen fonds bestond. Die situatie is ontstaan in het begin van de stichting toen het overnemen van kerken met gesloten beurzen plaatsvond, omdat de subsidiemogelijkheden voor onderhoud vele malen groter waren dan wat er heden ten dage beschikbaar is en nauwelijks tot niet een eigen inbreng vroeg (ter toelichting: afgelopen jaren is een eigen inbreng van ca. 40-50% noodzakelijk voor het verwerven van subsidie).

Bij de *fondsen voor diverse doeleinden* bestaan de toevoegingen uit diverse stortingen zoals bijvoorbeeld een fonds van € 20.000 voor digitaliseringsprojecten bij de stichting, een reservering van € 150.000 voor het jubileum van de stichting in 2020, toevoegingen voor een totaalbedrag van

€ 62.480 aan de spaardoelreserves van de plaatselijke commissies en een nieuw onderhoudsfonds voor het praalgraf van Menno van Coehoorn in Wijckel. Uit de reeks van onttrekkingen aan het *fonds voor diverse doeleinden* (bij elkaar 70 verschillende doelen) de volgende voorbeelden: voor besteding van de spaardoelenreserves van de plaatselijke commissies € 21.104, voor 'Hegebeintum'-projecten € 87.687, en voor nog eens een aantal kleinere projecten in totaal een bedrag van € 54.207.

Langlopende schulden

(bedragen x €)

	Foudgum	Wetsens	Totaal
Hoofdsom	15.000	67.754	82.754
afgelost t/m 2017	10.000	40.652	50.652
Restschuld 31-12-2017	5.000	27.101	32.102
aflossing 2018	5.000	13.551	18.551
Restschuld 31-12-2018	0	13.550	13.551
Balanspresentatie			
<i>Langlopend 31-12-2017</i>	0	13.551	13.551
<i>Langlopend 31-12-2018</i>	0	0	0
 <i>Kortlopend 31-12-2017</i>	 5.000	 13.551	 18.551
<i>Kortlopend 31-12-2018</i>	0	13.551	13.551

Onderhanden werk

(bedragen x €)

	<i>saldo</i> 31-12-2018	<i>saldo</i> 31-12-2017
<i>Onderhoudsprojecten</i>	716.673	785.623
<i>Overige projecten</i>	151.205	350.695
Totaal	867.878	1.136.318

De vorenstaande tabel is een saldering van enerzijds de financiering van de projecten (m.a.w. de projectdebiteuren) en anderzijds de nog uit te voeren werkzaamheden; hieronder volgt de specificatie.

Onderhanden werk

(bedragen x €)

	31-12-2018			31-12-2017		
	openstaande projectdebiteuren	nog uit te voeren werkzaamheden	saldering	openstaande projectdebiteuren	nog uit te voeren werkzaamheden	saldering
Onderhoudsprojecten	1.373.459	2.090.131	716.673	1.190.807	1.976.430	785.624
Overige projecten	347.734	498.939	151.205	575.098	925.793	350.695
Totaal	1.721.192	2.589.070	867.878	1.765.904	2.902.223	1.136.319

De tabel laat zien dat zowel voor de groep *onderhoudsprojecten* (BRIM/SIM) alsook voor de groep *overige projecten* de saldering positief uitpakt: voor de projectuitvoering zijn voldoende liquide middelen binnengekomen om het tempo van de uitgaven / bestedingen te kunnen accommoderen; van belang blijft strak te sturen op de invordering van de gedane toezeggingen voor de projecten.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

(bedragen x €)

	31-12-2018	31-12-2017
Aflossingen komend jaar op langlopende leningen	13.551	18.551
Crediteuren – 1600	202.916	107.720
Reservering vakantiewerkuitkering	6.665	6.007
Reservering vakantiewerkuitkering - soc. lasten	1.395	1.264
Te betalen salarissen	-567	-158
Loonheffingen en sociale premies	18.515	12.443
Premie pensioenverzekering	3.305	0
Vooruitontvangen donaties en overige bedragen	17.958	23.270
Vooruitontvangen Provincie Fryslân	134.000	0
Overige schulden en overlopende passiva	41.213	71.057
Totaal kort lopende schulden en overlopende activa	438.951	240.154

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Huurovereenkomsten

Er is een huurcontract voor onbepaalde tijd afgesloten voor Emmakade 59 te Leeuwarden, eerste etage oostvleugel. Op 31 december 2018 bedroeg de jaarlijkse huur € 19.045.

Er is een huurcontract tot en met 31 december 2018 (met automatische verlenging) voor opslagruimte in Dokkum. De jaarhuur bedraagt € 6.381.

Voor de kopieermachine neemt de stichting deel in een gezamenlijk contract (met collega-instellingen in het kantoor Emmakade 59 te Leeuwarden) met de leverancier, welke contract eindigt in 2020.

Toelichting op de staat van baten en lasten 2018

BATEN

Om te beginnen wordt een samenvattende tabel van de baten op hoofdlijnen gegeven, waarna op de diverse onderdelen nader wordt ingegaan.

Baten	(bedragen x €)	
	2018	2017
Baten uit eigen fondsenwerving	942.265	261.762
Dekking voor onderhoud / restauraties	846.827	717.712
Subsidie Provincie Fryslân	268.300	201.300
Inkomsten uit eigen bezit	165.871	194.157
Baten uit beleggingen	255.315	81.493
Overige baten	405.125	1.662.718
<i>Totaal van de baten</i>	<u>2.883.703</u>	<u>3.119.142</u>

Baten uit eigen fondsenwerving	(bedragen x €)	
	2018	2017
Bijdragen van donateurs	98.720	95.181
Nalatenschappen en legaten	679.528	83.062
Giften - algemeen	62.521	59.435
Giften - met bestemming	97.064	18.890
Giften - kerken helpen kerken	1.000	4.750
Overige baten	3.432	443
<i>Totaal van de baten</i>	<u>942.265</u>	<u>261.762</u>

Bijdragen van donateurs

De stand van het aantal donateurs was op 31-12-2018: 3.709 (stand 31-12-2017: 3.835).

Aantal nieuwe donateurs in 2018: 169 (2017: 150).

Aantal opzeggingen 2018: 273 (2017: 151).

Dekking voor onderhoud / restauraties

(bedragen x €)

	2018	2017
Onderhoudsprojecten (BRIM/SIM)	203.827	585.583
Overige projecten	643.000	132.127
<i>Totaal van de dekking</i>	<u>846.827</u>	<u>717.711</u>

Subsidie Provincie Fryslân

(bedragen x €)

	2018	2017
Budgetsubsidie Provincie Fryslân	201.300	201.300
Aanvullende subsidies	67.000	0
<i>Totaal subsidie provincie Fryslân</i>	<u>268.300</u>	<u>201.300</u>

Het betreft hier de boekjaarsubsidie; dit is gerelateerd aan de kosten van de werkorganisatie SAFT, met als norm 50%. Dit percentage is al jaren te laag; reden waarom de provincie Fryslân op aandringen van onze stichting heeft besloten voor de jaren 2018-2019-2020 jaarlijks een extra bedrag van € 67.000 toe te kennen. De stichting blijft er voor ijveren dat de provincie Fryslân een structurele verhoging van de boekjaarsubsidie tot stand brengt.

Inkomsten uit eigen bezit

(bedragen x €)

	2018	2017
Verhuuropbrengsten en overig	155.900	182.647
Grafrechten	9.971	11.510
<i>Totaal inkomsten uit eigen bezit</i>	<u>165.871</u>	<u>194.157</u>

Het betreft hier de jaarlijkse verhuuropbrengsten uit activiteiten van de plaatselijke commissies; veel van deze opbrengsten betreffen de verhuur ten behoeve van kerkdiensten. De begraafplaatsen van de stichting realiseerden via grafrechten e.d. ook eigen inkomsten.

Baten uit beleggingen

(bedragen x €)

	2018	2017
Ontvangen dividend	23.438	2.938
Koersresultaat beleggingen	-37.238	13.429
Waarderesultaat grond	255.188	0
Pacht	9.488	15.882
Rentebaten	4.439	49.244
Totaal baten uit beleggingen	255.315	81.493

Dividenduitkeringen stijgen naarmate het volume van de beleggingen stijgt. Daarnaast is te constateren dat over 2018 een koersverlies moest worden genomen.

Op *grond* is een waardevermeerdering ingeboekt vanwege de toepassing van de vigerende regels. Belangrijkste wijziging ten opzichte van 2017 was dat de waardering van niet-eindig verpachte gronden in box 3 door de fiscus is verhoogd van 50% naar 60% van de normwaarden. Ook zijn de normwaarden zelf verhoogd ten opzichte van 2017.

De *pachtinkomsten* blijven achter in vergelijking met 2017; dit heeft te maken met achterstallige inning, die in 2019 zal zijn opgelost. Tot die tijd worden de te verwachten pachtinkomsten niet in de baten opgenomen.

Bij de *rentebaten* is de evident lagere rentevergoeding door de banken in 2018 oorzaak van de sterke daling ten opzichte van 2017.

Overige baten

(bedragen x €)

	2018	2017
vrijval reservering orgel Jorwert	0	60.403
meegeefsommen Zurich en Koarnjum / Jelsum	0	853.253
baten overdracht Stipefûns	0	654.701
bijdragen instandhoudingsfonds Gaast / Ferwoude	376.948	0
begeleidingsbijdrage onderhoudsprojecten	13.780	0
Overig	14.397	94.361
	405.125	1.662.718

De meegeefsom voor Gaast / Ferwoude bedroeg € 376.948, samengesteld uit de waarde van de overgedragen grond (€ 269.846) en contanten (€ 107.102). Via de resultaatverwerking wordt het bedrag als *instandhoudingsfonds* in het eigen vermogen geormerkt.

LASTEN

Besteed aan doelstellingen

(bedragen x €)

	2018	2017
Onderhoud (BRIM/SIM)	203.827	585.583
Onderhoud overige projecten	643.000	132.127
Eigen bijdrage aan financiering projecten	-44.255	1.419.910
Exploitatie eigen bezit	220.016	254.646
<i>Totaal besteed aan doelstellingen</i>	<u>1.022.588</u>	<u>2.392.266</u>

Onderhoud (BRIM/SIM)

(bedragen x €)

	2018	2017
BRIM-2 (2012-2017)	0	203.016
BRIM-3 (2013-2018)	58.884	21.501
BRIM-4 (2011-2016)	0	75.919
BRIM-6 (2014-2019)	1.696	1.832
BRIM-7 (2012-2017)	0	135.429
BRIM-8 (2015-2020)	6.574	2.163
BRIM-9 (2013-2018)	4.764	26.724
SIM-10 (2017-2022)	98.635	107.944
SIM-11 (2018-2023)	16.880	11.055
SIM-12 (2019-2024)	16.396	0
SIM-13 (2019-2024)	0	0
	<u>203.827</u>	<u>585.583</u>

Onderhoud (BRIM/SIM) loopt per project over een periode van 6 jaren. Dat houdt in dat er per kalenderjaar nogal verschillen kunnen optreden in de onderhoudsbestedingen. Ook worden er werkzaamheden van kerken en jaren geclusterd uitgevoerd.

Onderhoud overige projecten

(bedragen x €)

	2018	2017
Jorwert - orgel	0	95.407
Dedgum - rest. kerk en toren	358.908	26.454
Dedgum - uitkijktoren	0	0
Dedgum - herbestemming	90.240	0
Britsum - orgel	106.572	10.266
Cornjum - restauratie toren	0	0
Jelsum - achterst. onderhoud	0	0
Zurich - pantry en toilet	28.000	0
Holwerd - Ridder	16.139	0
Gaast - achterst. onderhoud	0	0
Ferwoude - achterst. onderhoud	0	0
Gaast - keuken en toilet	0	0
Hegebeintum - rouwborden	43.141	0
	<u>643.000</u>	<u>132.127</u>

Er is in 2018 een begin gemaakt met de Dedgum-projecten; 70% van de begroting is ultimo 2018 reeds besteed.

Eigen bijdrage aan financiering projecten

(bedragen x €)

	2018	2017
<i>Onderhoudsprojecten BRIM/SIM</i>		
BRIM 2	-13.784	34.388
BRIM 3	0	63.711
BRIM 4	0	15.634
BRIM 6	-500	70.987
BRIM 7	-5.273	93.039
BRIM 8	-2.967	110.850
BRIM 9	0	-3.272
SIM 10	-295.000	528.067
SIM 11	12.633	168.771
SIM 12	152.215	0
SIM 13	15.251	0
sub-totaal BRIM/SIM	<u>-137.425</u>	<u>1.082.175</u>
<i>Overige projecten</i>		
Dedgum	-47.500	208.094
Zurich	0	28.000
Holwert	0	19.368
Cornjum / Jelsum	0	90.395
Kortehemmen	0	-22.297
Wetsens	0	14.175
Gaast / Ferwoude	76.599	0
Hegebeintum	64.071	0
	<u>93.170</u>	<u>337.735</u>
Totaal	<u>-44.255</u>	<u>1.419.910</u>

De lasten-groep *eigen bijdrage aan financiering projecten* regelt via de exploitatierekening de geldstroom uit het eigen vermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves en -fondsen) naar de dekking van de financiering per project. Deze verwerkingsmethode vloeit voort uit het principe dat aangegane verplichtingen voor de projecten moeten worden afgedekt in het boekjaar waarin ze bekend worden. In 2017 moest op een aantal projecten verlies worden genomen; in 2018 is zichtbaar dat voor

de projecten Dedgum, BRIM 2 en SIM 10 succesvol is geworven voor extra middelen. Deze compenseren dan weer deels het verlies dat in 2017 is genomen. Voor SIM 12 is in 2018 een verlies genomen van € 152.215; de fondsenwerving hiervoor is in 2019 gestart.

Exploitatie eigen bezit

(bedragen x €)

	2018	2017
Verzekeringspremies	6.577	3.966
Verwarming, verlichting, water	44.174	49.550
Onderhoud / niet subsidiabel	76.382	16.949
Overige kosten pc's	75.057	161.467
overige kosten centraal	16.198	21.401
Onderhoud begraafplaatsen	1.627	1.314
	<u>220.016</u>	<u>254.646</u>

De regel *Onderhoud / niet subsidiabel* omvat o.a. de kerken van Holwert € 22.567, Zurich € 9.535, Huizum-Voorhof € 5.018 en Swichum € 5.970. Het restant van € 33.292 bestaat uit een aantal kleinere posten.

De regel *Overige kosten pc's*, feitelijk de kosten van lokale activiteiten, laat een veelheid van bedragen zien. Hier worden genoemd: Huizum € 17.013, Ter Idzard € 3.025, Boksum € 4.390, Westhem € 3.160, Hegebeintum € 3.186, Westernijtsjerk € 4.148, Rottevalle € 3.383 en St. Annaparochie € 4.882. Voor nog eens 34 andere kerken is gemiddeld een bedrag besteed van € 1.025 per kerk.

Het onderdeel **Werving van baten** kent twee onderdelen: *PR, werving en educatie* en *Publicaties*. Specificaties daarvan volgen hierna.

PR, werving en educatie

(bedragen x €)

	2018	2017
Openingen, evenementen	3.838	5.836
Educatie (izi-travel)	0	9.124
Impresariaat	11.596	16.196
Fonds- en donateurswerving	20.044	24.200
Website	5.382	0
Overige propagandakosten	551	0
<i>Totaal PR, werving en educatie</i>	<u>41.411</u>	<u>55.356</u>

Publicaties

(bedragen x €)

	2018	2017
Magazine	12.810	9.372
Verzendkosten en handling	10.056	10.299
Redactiekosten	5.684	5.802
Totaal publicaties	28.550	25.472

Beheer en administratie

(bedragen x €)

	2018	2017
Personeelskosten	294.772	247.256
Huisvesting	35.652	38.139
Afschrijvingskosten	14.260	8.133
Bestuurskosten	13.959	8.633
Adviseurskosten	45.102	47.818
Overige kosten	34.833	43.904
Totaal beheer en administratie	438.578	393.883

Personeelskosten

(bedragen x €)

	2018	2017
Lonen en salarissen	240.225	187.436
Sociale lasten	38.144	30.923
Pensioenpremies	18.356	13.118
Reis- en verblijfkosten	8.737	5.681
Ziekteverzuimverzekering	5.970	2.858
Cursussen en opleidingen	651	150
Overige personeelskosten	10.477	10.527
Ingeleend personeel	39.126	5.808
Uitkeringen ziekteverzuimverzekering	-66.916	-9.244
Totaal personeelslasten	294.772	247.256

Binnen het onderdeel 'personeelskosten' zijn de *lonen en salarissen* opgenomen van 4,4 fte (stand ultimo 2018); ultimo 2017 was dat 3,7 fte. De gemiddelde bezetting over het jaar 2018 was 4,16 fte. Vanwege enkele langdurige ziektegevallen is er een bedrag van € 66.916 uitgekeerd door de verzekering. De ontstane frictie leidde tot noodzakelijke tijdelijke vervanging, waardoor de post *lonen en salarissen* en de daarbij behorende *sociale lasten* t.o.v. 2017 sterk zijn oplopen; hetzelfde geldt voor *ingeleend personeel*.

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de jaarstukken

Statuten d.d. 2 april 2000, artikel 12:

Lid 1: het boekjaar van de stichting is gelijk aan het kalenderjaar.

Lid 2: bij het einde van een boekjaar worden de boeken van de Stichting afgesloten en worden daaruit door de zorg van de penningmeester een balans, een staat van baten en lasten, een en ander met toelichting, opgemaakt.

Lid 3: Binnen zes maanden na het einde van het boekjaar, behoudens verlenging van deze termijn door het Algemeen bestuur, worden deze jaarstukken, voorzien van een rapport van een door het Dagelijks Bestuur aan te wijzen accountant, aan de leden van het Algemeen Bestuur aangeboden en door het Algemeen Bestuur in de eerstvolgende vergadering behandeld. Het Algemeen Bestuur is te allen tijde bevoegd een deskundige ten koste van de Stichting aan te wijzen ter naziening en controle van de jaarstukken.

Lid 4: In de vergadering ter behandeling van de jaarstukken brengt het Dagelijks Bestuur tevens verslag uit over het door hem gevoerde bestuur over het betreffende boekjaar.

Lid 5: Ongewijzigde vaststelling door het Algemeen Bestuur van de jaarstukken geldt als décharge voor de penningmeester voor de uit de stukken blijkende handelingen. Goedkeuring van het verslag van het Dagelijks Bestuur door het Algemeen Bestuur strekt het Dagelijks Bestuur tot décharge voor hetgeen uit dit verslag blijkt.

Lid 6: In elke vergadering van het Algemeen Bestuur brengt het Dagelijks Bestuur voorlopig verslag uit van het verrichte sedert de vorige vergadering van het Algemeen Bestuur.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

In de staat van baten en lasten is na de berekening van het exploitatiesaldo de verwerking van dit saldo in het eigen vermogen aangegeven. De jaarrekening is opgesteld na de hiervoor genoemde verwerking van het saldo van baten en lasten.

Controleverklaring

Voor de controleverklaring wordt verwezen naar het rapport op de hierna volgende pagina's.

Overzicht van bijlagen

Na de controleverklaring is een Overzicht Kerkgebouwen, klokkenstoelen als bijlage opgenomen.

Verklaring van het bestuur

Hiermee verklaart het Algemeen Bestuur van de Stichting Alde Fryske Tsjerken te Leeuwarden, dat de jaarrekening 2018 van de genoemde Stichting is opgemaakt in overeenstemming met ter zake vastgestelde richtlijnen en strekt tot décharge van het Dagelijks Bestuur.

De voorzitter, dhr. drs. J. Kersbergen

w.g.

De secretaris, dhr. Ing. M. Weerd

w.g.

Leeuwarden, d.d. 23 mei 2019

OMNYACC In Control
Postbus 107
8900 AC Leeuwarden
Balthasar Bekkerwei 90
8914 BE Leeuwarden

T 058 - 8200900
F 058 - 8200901
E info@omnyaccincontrol.nl
I www.omnyacc.nl

Stichting Alde Fryske Tsjerken
T.a.v. de heer J. Kersbergen
Postbus 137
8900 AC LEEUWARDEN

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het dagelijks bestuur van Stichting Alde Fryske Tsjerken

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Alde Fryske Tsjerken te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Alde Fryske Tsjerken per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2018;
- de staat van baten en lasten over 2018; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Omnyacc In Control B.V. is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 37064470 en heeft daar algemene voorwaarden gedeponneerd. De algemene voorwaarden zijn van toepassing op alle aanbiedingen, offertes, overeenkomsten en overige rechtsverhoudingen. Op uw verzoek zenden wij u deze kosteloos toe. Omnyacc In Control B.V. is aangesloten bij Omnyacc, een samenwerkingsverband tussen juridisch en economisch onafhankelijke kantoren.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Alde Fryske Tsjerken zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Leeuwarden, 9 mei 2019

Omnyacc In Control B.V.

w.g.

drs. S.G.J. van der Stoop RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden :

Ter identificatie
Omnyacc In Control B.V.

Overzicht Kerkgebouwen, klokkenstoelen

#	RM-nr	Monumentnaam	Omschrijving zelfstandig onderdeel	Jaar van overname	Verzekerde waarde (Donatus) 01-01-2019	Staat van onderhoud (stand 31-12-2018)	BRIM/SIM-cluster (plus periode uitvoering, stand per 31-12-2018)
01	23752	Augsbuurt #	Kerk	1971	€ 972.000	Matig	SIM-10 (2017-2022)
02	15615	Ginnum	Kerk en toren	1972	€ 1.323.600	Goed	SIM-10 (2017-2022)
03	15633	Lichtaard	Kerk en toren	1972	€ 1.396.000	Redelijk	SIM-10 (2017-2022)
04	11698	Sibrandahûs #	Kerk en dakruiter	1993	€ 1.908.700	Goed	SIM-10 (2017-2022)
05	21179	Schurega	Kerk	1973	€ 1.482.900	Goed	SIM-10 (2017-2022)
06	28581	Blessum #	Kerk, toren	1975	€ 2.627.900	Redelijk	SIM-10 (2017-2022)
07	8483	Britswert	Kerk en toren	1975	€ 2.753.600	Goed	SIM-10 (2017-2022)
08	21180	Katlijk	Kerk	1975	€ 1.857.600	Redelijk	SIM-10 (2017-2022)
09	38851	Terband	Kerk en dakruiter	1975	€ 2.279.000	Goed	SIM-10 (2017-2022)
10	15850	Boer	Kerk en toren	1975	€ 1.669.500	Goed	SIM-10 (2017-2022)
11	15878	Zweins	Kerk en dakruiter	1975	€ 2.254.900	Goed	SIM-10 (2017-2022)
12	15862	Peins	Kerk en dakruiter	1975	€ 2.553.800	Redelijk	SIM-10 (2017-2022)
13	15867	Schalsum	Kerk en toren	1975	€ 2.873.400	Goed	SIM-10 (2017-2022)
14	8470	Bears	Kerk en toren	1975	€ 3.754.800	Goed	SIM-11 (2018-2023)
15	24531	Hijum	Kerk	1975	€ 2.223.700	Redelijk	SIM-10 (2017-2022)
16	24529	Feinum (Finkum)	Kerk	1975	€ 2.323.700	Goed	SIM-10 (2017-2022)
17	31852	Kortezwaag	Kerk en dakruiter	1977	€ 1.160.100	Redelijk	SIM-11 (2018-2023)
18	21198	Ter Idzard	Kerk en toren	1978	€ 1.138.600	Goed	SIM-12 (2019-2024)
19	38694	Bornwird	Kerk	1979	€ 1.112.700	Goed	SIM-12 (2019-2024)
20	13229	Goingaryp	Kerk en klokkenstoel	1978	€ 1.020.400	Goed	SIM-10 (2017-2022)
21	38730	Raard	Kerk	1979	€ 941.800	Redelijk	SIM-12 (2019-2024)
22	28584	Boksum	Kerk en toren	1979	€ 3.609.900	Goed	SIM-10 (2017-2022)
23	9511	Sint Jacobiparochie	Kerk en toren	1979	€ 6.328.700	Goed	SIM-10 (2017-2022)
24	39822	Westhem #	Kerk en toren	1979	€ 1.699.469	Goed	SIM-12 (2019-2024)
25	24525	Britsum	Kerk en toren	1980	€ 3.277.200	Goed	SIM-10 (2017-2022)
26	15628	Hegebeintum	Kerk en toren	1982	€ 2.717.300	Goed	SIM-10 (2017-2022)
27	28626	Wier	Kerk en toren	1983	€ 2.236.400	Goed	SIM-11 (2018-2023)
28	39821	Uitwellingerga	Kerk en toren	1983	€ 2.335.200	Goed	SIM-11 (2018-2023)
29	39320	Allingawier	Kerk en toren	1986	€ 2.347.000	Goed	BRIM-8 (2015-2020)
30	38866	Nijeholtwolde	Klokkenstoel	1993	€ 123.100	Goed	
31	8494	Jorwert	Kerk en toren	1994	€ 5.816.100	Goed	SIM-10 (2017-2022)
32	31862	Olterterp #	Kerk	1996	€ 1.774.000	Goed	SIM-11 (2018-2023)
33	24519	Swichum	Kerk en toren	1998	€ 2.092.200	Goed	SIM-10 (2017-2022)
34	31590	Oostrum	Kerk	2003	€ 1.435.300	Redelijk	SIM-11 (2018-2023)
35	31575	Jouswier	Kerk	2003	€ 1.026.400	Goed	SIM-11 (2018-2023)
36	15645	Westernijtsjerk	Kerk en toren	2005	€ 3.039.600	Goed	SIM-10 (2017-2022)
37	38697	Foudgum	Kerk	2007	€ 1.167.900	Goed	BRIM-8 (2015-2020)
38	38700	Hantumhuizen	Kerk	2007	€ 3.914.200	Goed	BRIM-6 (2014-2019)
39	38707	Holwerd	Kerk	2008	€ 5.545.600	Goed	BRIM-6 (2014-2019)
40	33993	Rottevalle	Kerk en dakruiter	2011	€ 1.481.700	Goed	BRIM-6 (2014-2019)
41	20847	Haskerdijken	Kerk en toren	2012	€ 1.230.100	Goed	SIM-10 (2017-2022)
42	9495	Sint Annaparochie	Kerk en toren	2012	€ 5.545.200	Goed	BRIM-8 (2015-2020)
43	33982	Kortehemmen	Kerk	2013	€ 1.140.300	Goed	SIM-10 (2017-2022)
44	24511	Huizum #	Kerk en toren	2013	€ 3.445.500	Goed	SIM-11 (2018-2023)
45	21528	Baaium	Kerk en toren	2014	€ 3.390.900	Goed	SIM-10 (2017-2022)
46	516529	Dedgum	Kerk en toren	2014	€ 1.829.800	Slecht	SIM-11 (2018-2023)
47	31596	Wetsens	Kerk	2016	€ 1.617.000	Goed	BRIM-9 (2013-2018)
48	516539	Zurich	Kerk en toren	2017	€ 1.741.100	Redelijk	SIM-12 (2019-2024)
49	515445	Koarnjum	Kerk en toren	2017	€ 3.085.500	Goed	SIM-12 (2019-2024)
50	24537	Jelsum	Kerk + toren	2017	€ 2.585.300	Goed	SIM-12 (2019-2024)
51	39343	Gaast	Kerk	2018	€ 1.269.300	Goed	
52	39340	Ferwoude	Kerk	2018	€ 1.285.700	Matig	

kerkhof aanwezig

